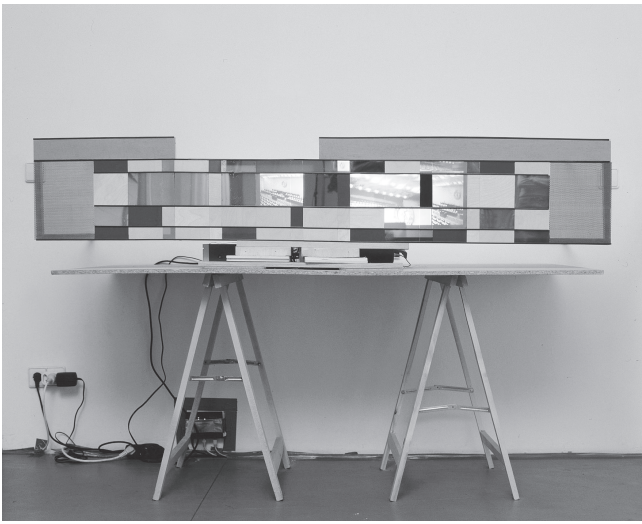

18.3 - 13.5 / 2007

**NINA
FISCHER
&
MAROAN
EL SANI**

**THE
RISE
SMBA**

PDR - After image of the disappearance of the Palast der Republik, 2004 (installation)

Toute la mémoire du monde, 2006 (photo)

Nina Fischer / Maroan el Sani - The Rise

March 18 through May 13, 2007
Opening: March 17, 5 - 7 pm

This Spring Stedelijk Museum Bureau Amsterdam is being given over to the work that Nina Fischer and Maroan el Sani realised during their five-month-long residence in Amsterdam's South Axis (Zuidas). The South Axis is an economic focus in the development of Amsterdam as a city and, with its future connections with the high speed rail link to Brussels and Paris and its favourable location close to Schiphol International Airport, is particularly attractive to large banking and insurance conglomerates. The residence, an initiative of SMBA in cooperation with the Professorship of Art and Public Space and the Zuidas Virtual Museum, gives international artists the possibility of working some months at, and responding to this specific location.

The Berlin artist duo Fischer/El Sani were the first to be invited as residents. In 2001 they had begun with a series of projects and installations regarding the former East German Palast der Republik. The building had been deserted since 1990 and the interior completely stripped to rid it of asbestos. For a long time, the building languished in an ambivalent twilight world with a powerful lobby campaigning for complete demolition and the rebuilding of the old city castle. On the other hand supporters pleaded for its reconstruction as a monument to the Communist utopia once embodied by its futuristic 70s interior. Fischer/El Sani explored this shadow zone, speculating on potential contemporary uses for the building, such as a night club, that are a more accurate reflection of the *Wende's* legacy to the city. In various installations they juxtaposed these different states of what could be meant with 'the utopian'.

Nina Fischer & Maroan el Sani - The Rise

18 maart - 13 mei, 2007
Opening: 17 maart, 17 - 19 uur

Stedelijk Museum Bureau Amsterdam is dit voorjaar gewijd aan het werk dat Nina Fischer en Maroan el Sani realiseerden tijdens hun vijf maanden durende residentieperiode aan de Amsterdamse Zuidas. De Zuidas is een economisch brandpunt in de stadsontwikkeling van Amsterdam en oefent door zijn toekomstige aansluiting op de HSL en zijn gunstige ligging nabij de nationale luchthaven vooral aantrekkingskracht uit op grote bank- en verzekeringsconglomeraten. De residentie, een initiatief van SMBA in samenwerking met het Lectoraat Kunst & Publieke Ruimte en Virtueel Museum Zuidas, geeft internationale kunstenaars de mogelijkheid te verblijven in, en te reageren op, deze specifieke locatie.

Als eerste resident werd het Berlijnse kunstenaarsduo Fischer/El Sani uitgenodigd. Zij begonnen in 2001 aan een serie projecten en installaties rondom het voormalige Oost-Duitse Palast der Republik. Al vanaf 1990 stond dit gebouw leeg en werd het interieur, wegens asbestgevaar, volledig gestript. Het bevond zich lange tijd in een onzekere schemerzone. Enerzijds was er een stevige lobby voor volledige sloop om zo herbouw van het oude stadskasteel mogelijk te maken. Anderzijds werd er gepleit voor reconstructie van het gebouw als monument voor de communistische utopie, waarvan het futuristische jaren zeventig-interieur de belichaming vormde.

Fischer/El Sani legden de vinger op deze schemertoestand en speculeerden op mogelijke hedendaagse invullingen van het gebouw, zoals een discoclub, die accuraat gestalte zou geven aan wat de *Wende* de Duitse hoofdstad heeft gebracht. In verschillende ruimtelijke installaties speelden ze de vroegere en mogelijke hedendaagse invullingen van het begrip 'utopie' tegen elkaar uit.

Since this project, the modern and modernist building that bears the unmistakable traces of the era of Grand Narratives has been pivotal in the work of Fischer/El Sani. The duo filmed in the former Rundfunkzentrum in Berlin, where propaganda radio plays were once made and broadcast for the East German Republic, the old Bibliothèque Nationale in Paris and in the headquarters of the French communist party designed by Oscar Niemeyer. The aesthetic films that resulted contain surreal incidents which make frequent playful references to the illustrious past of avant-garde film by directors like Resnais, Antonioni and Tarkowski – filmmakers in whose work emptiness and anticipation play a vital role.

The project on the South Axis of Amsterdam, on which Fischer and El Sani have worked, also concentrates on the complex relationship between the formal language of a building, the psychological effects that has, and the political-economic reality which forms its setting. Specifically, it was the recently delivered Viñoly building which caught their eye. These office towers, named after the American architect Rafael Viñoly, have a characteristic, randomly ascending 'fissure' in the façade, which from a distance creates the impression of a ziggurat. In reality, the cleft is a stair by which the office workers can descend quickly along the outside of the building in case of emergency. The new film installation *The Rise* plays on this. While passenger planes fly low overhead in the background, the protagonist of the film tries to reach the top of the tower. His tiring trek however leads to nothing more than perplexity and unease. To what this unease must be attributed remains unclear: to the anonymous, inaccessible modern architecture, or to an external threat?

Jeroen Boomgaard, Professor of Art and Public Space, has written more specifically about the work in this Newsletter.

Jelle Bouwhuis, curator, Stedelijk Museum Bureau Amsterdam

Sinds dit project staat het moderne dan wel het modernistische gebouw, dat de onmiskenbare sporen draagt van de tijd van de 'grote verhalen', centraal in het werk van Fischer/El Sani. Zo filmden zij onder meer in het voormalige Rundfunkzentrum in Berlijn, waar ooit propagandistische hoorspelen voor de Oost-Duitse Republiek werden gemaakt en uitgezonden, in de oude Bibliothèque Nationale in Parijs en in het door Oscar Niemeyer ontworpen hoofdkwartier van de Franse communistische partij. In de esthetische filmwerken die hieruit zijn ontstaan, spelen zich surreële gebeurtenissen af, waarbij vaak op speelse wijze wordt gerefereerd aan het rijke verleden van de avant-garde film van onder anderen Resnais, Antonioni en Tarkovski – regisseurs in wier werk leegte en verwachting een belangrijke rol spelen.

Ook het project waaraan Fischer en El Sani gewerkt hebben aan de Amsterdamse Zuidas concentreert zich op de complexe verhouding tussen de vormtaal van een gebouw, de psychologische werking daarvan en de politiek-economische realiteit waarin het zich bevindt. Zij lieten specifiek hun oog vallen op het onlangs opgeleverde Viñoly-gebouw. Deze kantoortoren, vernoemd naar de Amerikaanse architect Rafael Viñoly, heeft een kenmerkende, rondom olopende 'scheur' in de gevel, waardoor vanuit de verte de indruk ontstaat van een ziggoerat. In werkelijkheid is de scheur een trap waarmee het kantoorpersoneel, in geval van nood, via de buitenkant van het gebouw snel naar beneden kan geraken.

De nieuwe filminstallatie *The Rise* speelt hier op in. Terwijl op de achtergrond verkeersvliegtuigen laag overvliegen, probeert de protagonist in de film de top van de toren te bereiken, de hemel tegemoet. Zijn vermoeiende tocht leidt echter tot niets anders dan verwarring en onbehagen. Onduidelijk blijft daarbij waaraan dit onbehagen moet worden toegeschreven: aan de anonieme, ontoegankelijke moderne architectuur of de dreiging van buitenaf? Jeroen Boomgaard, lector Kunst & Publieke Ruimte, gaat in deze Nieuwsbrief in op het werk.

Jelle Bouwhuis, curator Stedelijk Museum Bureau Amsterdam

The Rise, 2006, production still

Hubris

In the opening shot of *The Rise*, the new work by Nina Fischer and Maroan el Sani, a man is looking out over the South Axis under construction. He is standing in front of a window with his back to us. We can not read his gaze, but his stance is instantly reminiscent of the classic cinematic depiction of power and unbridled ambition. The setting aptly sums up the South Axis: its showy buildings by top architects such as Viñoly and Ito, and its total accessibility by motorway, station and airport, bring together an almost mythic concentration of will and capital in the area that is stretched out at his feet, while the two large vases that flank the window testify that culture is also high on the agenda.

There is however something that is troubling the man in front of the window. Someone is ascending the stair that is cut into the surface of the office tower opposite him. For the rest of the film we follow this man in his endless trek upward. A new stretch to be climbed awaits him at each corner of the building. The structure stretches dizzyingly above him, and although he has already risen to a great height, he doesn't appear to get any closer to the top. He has some remarkable encounters on his ascent, spends the night on a projecting roof somewhere around half way up the building, enters an empty office, but not much else happens. A motorway can be seen in the background, and now and then an aeroplane glides noiselessly past in the sky.

It is not only the music that is responsible for the unmistakable sense of threat that broods over the film. But what the threat is, however, is not immediately clear. When one is dealing with high buildings, endless stairs and the dizzying depths that go with them, doppelgängers and mistaken identities, one immediately thinks of Hitchcock's *Vertigo*. But there the main character's acrophobia has an assignable cause in a traumatic experience, while his falling

Hybris

In het openingsshot van *The Rise*, het nieuwe werk van Nina Fischer en Maroan el Sani, kijkt iemand uit over de Zuidas in aanbouw. Hij staat voor het raam met zijn rug naar ons toe. We kunnen zijn blik niet lezen maar zijn houding herinnert onmiddellijk aan de klassieke filmische verbeelding van macht en tomeloze ambitie. De setting doet de Zuidas recht: de pronkarchitectuur van toparchitecten als Viñoly en Ito en de totale toegankelijkheid door snelweg, station en luchthaven, verlenen het gebied dat zich voor zijn voeten uitstrekt een haast mythische samenballing van wilskracht en kapitaal, terwijl de twee grote vazen die het raam flankeren ervan getuigen dat cultuur hoog op de agenda staat.

Er is echter iets dat de man voor het raam verontrust. Op de kantoorstoren tegenover hem beklimt iemand de in het gebouw gekerfde trap. De rest van de film volgen we deze man op zijn eindeloze tocht naar boven. Na elke hoek van het gebouw wacht hem een nieuw stuk stijging. Het gebouw steekt duizelingwekkend boven hem uit en hoewel hij zich al op grote hoogte bevindt, lijkt hij geen stap dichterbij de top te komen. Hij heeft een paar merkwaaardige ontmoetingen op zijn tocht, brengt de nacht door op een uitstekend dak ergens halverwege het gebouw, hij gaat een leeg kantoor binnen, maar verder gebeurt er niet veel. Op de achtergrond is de snelweg te zien en in de lucht glijdt af en toe geluidloos een vliegtuig voorbij.

De onmiskenbare dreiging die van de film uitgaat wordt niet alleen veroorzaakt door de muziek. Waar die dreiging uit bestaat is echter niet onmiddellijk duidelijk. Wanneer het gaat over hoge gebouwen, eindeloze trappen en de bijbehorende duizeling van de diepte, dubbelgangers en verwisselingen, ligt de gedachte aan Hitchcock's *Vertigo* voor de hand. Maar daar heeft de hoogtevrees van de hoofdpersoon een aanwijsbare oorzaak in een traumatische ervaring, terwijl zijn val voor de dubbelganger wordt gestuurd door het verlangen. De angst van deze trappenklimmer heeft echter geen duidelijke

for the look-alike is driven by desire. However, the anxiety of this stair-climber has no clear cause, and it is not any clearer what desire motivates his climb upwards. He seems driven by an exigency without purpose, an ambition without desire. He climbs onward in an almost perfunctory manner, and his anxiety appears to be prompted by the top rather than the abyss. He is driven on by the fear of never achieving the heights, but possibly he is filled by anxiety about the void that awaits him there. In his exhausting trek he is the perfect example of the ideal office worker, a subervient member of the expensive-suit proletariat for whom the way to the top is the only option.

Somewhere on his way he enters an office, but it is empty. The man doesn't seem to know what he is looking for, and climbs on further. But we know now that there is nothing going on in this tower, the exterior of which radiates such dynamism and authority. We know that all this haughty steel, glass and concrete conceals only an emptiness in its heart, and that the tower's own drive upward also stems from a blind desire to achieve the top. Thus, as in most of the films by Fischer/El Sani, architecture is also central here. But while most of them deal with the emptiness of buildings which were once charged with ideological or utopian significance, these office towers have not lost their content; their ideal is found exclusively in their exterior. Their main asset is their outward uniqueness, and they regard their height as their greatest virtue. And just as the man no longer has any idea why he continues to follow the stair upwards, the office towers of the South Axis have no idea why they are trying to storm the heavens. They press upward out of blind ambition, compete with one another in hubris.

In the final shot the man on the stair looks over toward the tower opposite him, and there he sees his carbon copy standing in front of the window. The realisation of total uniformity is the culminating point of the threat which plays a role throughout the film. But what is involved here

is not the theme of the doppelgänger or the shadow, as this has undermined faith in the human subject since Romanticism; once again, it is about architecture. The uniformity which once was the hallmark of a well-functioning office building, the seriality which guaranteed the efficiency of mass production, has now become a bogey. To the extent that globalisation succeeds better in reducing everything to sameness, emphasis on exceptionality or specificity increasingly becomes a necessity, even if it is just to maintain the suggestion of the concentration and concretion of power. For a long time now the world-encompassing web of cash flows has no longer had high points or deep points; everywhere, at the same moment, it can be present or absent in the same way. But it benefits from acting as if it is still intent on some purpose, striving for the top. In doing so it offers a sense of purpose for the workers who, in their eternal trudge upwards, keep the treadmill in motion for the flow of money.

There is more involved here than simply a feint; the threat is real. The office towers that confront one another in the South Axis stand for quality and culture. But at the moment when they reflect each other, they see the vacuum of their hollow pride. As stiff soldiers of capitalism, they lose all their lustre and heroism; only with difficulty can they carry out their commission. They are twins, in the depths of their empty soul.

Jeroen Boomgaard is Professor of Art and Public Space at the Gerrit Rietveld Academy, Amsterdam.

reden net zomin als duidelijk wordt welke begeerte zijn tocht naar boven motiveert. Hij lijkt gedreven door een noodzaak zonder doel, een ambitie zonder verlangen. Haast plichtmatig klimt hij door en zijn angst lijkt eerder ingegeven door de top dan door de afgrond. Hij wordt voortgedreven door de vrees nooit boven te komen, maar mogelijk is hij vervuld van angst voor de leegte die hem daar te wachten staat. In zijn uitputtende tocht is hij het toonbeeld van de ideale kantoorman, een dienstbaar lid van het dure pakkenproletariaat voor wie de weg naar boven de enige optie is.

Ergens onderweg betreedt hij een kantoor, maar het is leeg. De man lijkt ook niet te weten wat hij er te zoeken heeft en klimt weer verder. Maar wij weten nu dat in deze toren, die van buiten zoveel dadendrang en gezag uitstraalt, niets te doen is. Dat al dit hooghartige staal, glas en beton slechts leegte in zich bergt en dat ook het omhoogdringen van de toren zelf een blind verlangen naar de top betekent. Zo staat, net als in de meeste films van Fischer / El Sani ook hier de architectuur centraal. Maar terwijl het hen meestal gaat om de leegte van ooit utopisch of ideologisch geladen gebouwen, zijn deze kantoortorens geen inhoud kwijtgeraakt, hun ideaal schuilt uitsluitend in hun buitenkant. Ze moeten het hebben van hun uiterlijke uniciteit en beschouwen zelf hun hoogte als hun grootste verdienste. En net zoals de man geen idee meer heeft waarom hij de weg naar boven blijft vervolgen, weten de kantoortorens van de Zuidas niet waarom ze de hemel trachten te bestormen. Ze wringen zich omhoog uit blinde ambitie en steken elkaar naar de kroon in overmoed.

In het laatste shot kijkt de man op de trap naar de toren er tegenover en ziet daar zijn evenbeeld voor het raam. Het besef van totale eenvormigheid vormt het culminatiepunt van de dreiging die door de hele film een rol speelt. Maar het gaat hierbij niet om het thema van de dubbelganger of de schaduw zoals dat sinds de Romantiek het geloof in menselijk subject ondergraaft, het gaat hier opnieuw om architectuur. De eenvormigheid die ooit het keurmerk was van de goed

functionerende kantoorbouw, de serialiteit die garant stond voor de efficiëntie van de massaproductie, is nu een schrikbeeld geworden. Naarmate de globalisering er beter in slaagt alles gelijk te schakelen is nadruk op uitzonderlijkheid en specificiteit meer noodzaak geworden, al was het maar om de suggestie van concentratie en concrete macht in stand te houden. Het wereldomspannende web van geldstromen kent allang geen hoogte- of dieptepunten meer, het kan overal op hetzelfde moment op dezelfde manier aanwezig of afwezig zijn, maar het heeft er baat bij te doen alsof het nog een doel voor ogen heeft, een top om naar te streven. Daarmee biedt het ook houvast voor de werkers die in hun eeuwige gang omhoog de tredmolen voor de geldstroom in beweging houden.

Het gaat echter om meer dan een simpele schijnbeweging, de dreiging is reëel. De kantoortorens die elkaar op de Zuidas confronteren staan voor kwaliteit en cultuur. Maar op het moment dat zij zich in elkaar spiegelen zien ze het vacuüm van hun holle hoogmoed. Als stramme soldaten van het kapitaal verliezen al hun glans en heroïek, met moeite voeren ze uit wat ze ooit was opgedragen. Tweelingen zijn ze, in het diepst van hun lege ziel.

Jeroen Boomgaard is als Lector Kunst & Publieke Ruimte verbonden aan de Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam

Nina Fischer (1965, Emden) and Maroan el Sani (1966, Duisburg) have worked together since 1993. As a duo, they have participated in numerous exhibitions, including the Gwangju biennales in Korea in 1995 and 2001, the Berlin Biennale of 1998, the 1998 Liverpool Biennale, Manifesta IV in Frankfurt, 2002 and in the Yamaguchi Center for Arts and Media in Japan. 'Palast der Republik' was recently presented in the Hamburger Bahnhof in Berlin. Artists' website: www.fischerelsani.net

'Nina Fischer & Maroan el Sani – The Rise' is to be seen in Stedelijk Museum Bureau Amsterdam from March 18 through May 13, 2007. A retrospective catalogue of Fischer/El Sani's work, co-published by SMBA, is to appear in Autumn, with texts contributed by Jennifer Allen, Jeroen Boomgaard, Jelle Bouwhuis, Charles Esche, Marc Glöde, Boris Groys, Gabriele Knapstein and others.

The South Axis residency by Fischer/El Sani was made possible by the Professorship of Art and Public Space and the Virtual Museum Zuidas. See also www.lkpr.nl and www.virtueel-museum.nl

The Rise was made possible in part by financial contributions from the Amsterdam Fund for the Arts and Medienboard Berlin-Brandenburg GmbH.

Nina Fischer (1965, Emden) en Maroan el Sani (1966, Duisburg) vormen sinds 1993 een duo. Als zodanig exposeerden zij onder meer op de Gwangju-biënnales in Korea in 1995 en 2001, de Berlin Biënnale van 1998, de Liverpool Biënnale 1998, Manifesta IV in Frankfurt, 2002 en in het Yamaguchi Center for Arts and Media in Japan. 'Palast der Republik' was recent nog te zien in de Hamburger Bahnhof in Berlijn. Website kunstenaars: www.fischerelsani.net

'Nina Fischer & Maroan el Sani – The Rise' is van 18 maart t/m 13 mei 2007 te zien in Stedelijk Museum Bureau Amsterdam. In het najaar verschijnt een mede door SMBA uitgegeven overzichtscatalogus van Fischer/El Sani's werk, met tekstbijdragen van onder anderen Jennifer Allen, Jeroen Boomgaard, Jelle Bouwhuis, Charles Esche, Marc Glöde, Boris Groys en Gabriele Knapstein.

De Zuidas-residentie van Fischer/El Sani is mede mogelijk gemaakt door het Lectoraat Kunst & Publieke Ruimte en Virtueel Museum Zuidas. Zie ook www.lkpr.nl en www.virtueel-museum.nl

The Rise is mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Amsterdams Fonds voor de Kunst en Medienboard Berlin-Brandenburg GmbH.

The Rise
HD video, 17 min., looped
Written and directed by: Nina Fischer, Maroan el Sani
Cast: Christoph Bach
Production assistant: Kerstin Winking, Juri Keute
Cinematographer: Max Penzel, Kai Rostazy
Camera-assistant: Laureline Smitt, Kai Lachmann
Steadycam: Benjamin Tremplin
Sounddesign / Composer: Benedikt Schiefer
Make Up / Stylist: Tess Schoonacker, Barbera Rothuizen
Catering: Vliegende Schotel,
Editing: Kathrin Hembus
Equipment: Camelot, Berlin
Special effects: Florian Obrecht, Kopp Film, Berlin
Colour Correction: Kopp Film Berlin
Production: Fischer/El Sani, Berlin
Funding: Medienboard Berlin-Brandenburg GmbH / Stedelijk Museum Bureau Amsterdam / Amsterdams Fonds voor de Kunst / Galerie Eigen + Art, Berlin
With friendly support of: Actys BOG bv, ABN-Amro, Atona Asset Management, Blink, Virtueel Museum Zuidas, Professorship of Art and Public Space, Rietveld Academy, Kunststiftung NRW, Savallis, Squarewise, NMT, Sandberg Institute, Tungsten, Condor, Snow Business GmbH
Special thanks to: Karsten Aurich, Zsolt Barat, Benjamin, Jeroen Boomgaard, Jelle Bouwhuis, Gerlof Faber, Yvonne Fraay, Victor Felix Fraay, Ferry, Valentin Greulich, Martin Grooteburg, Branca and Famke Hembus, Alexandra Landré, Jan Meijer, Oliver Rauch, Jolanda Schoduer, Ivo van Stiphout, Arnold Trinité, Marcel Veldkamp, Ank Mewafi, Henk de Vroom, Chikaku Watanabe, Kerstin Winking, Malina Wating

The List March 14 - 21, 2007

The List is a project about the borders of 'Fortress Europe', and poses the question of to what extent art can play a role in addressing this current social, political and cultural topic. The title 'The List' refers to the list of names of all refugees who, as far as can be determined, have died during their efforts to reach Europe. Since 1993 this death register has been maintained by the non-profit organisation UNITED, and to date comprises more 7,000 names. In the week of March 14 through 21 the list will be presented as a poster in 100 MUPIs – lighted street advertising signs – all around the city of Amsterdam.

Seminar on March 15, in SMCS on 11 (Post CS Building)

In addition, on Thursday, March 15 there will be a seminar held at SMCS on 11 in which an international company of filmmakers, artists and academics will present work in the context of the list. The guests are: Marjoleine Boonstra, Ad van Denderen, Marina Grzanic, Martin Krenn, Willem van Weelden and Zelimir Zilnik. They will address questions such as how art can retain both its autonomy and its critical potential in relation to the reality of Fortress Europe, how the reality of the list of the dead relates to art, and how art can help focus attention on migration, the register of the dead, and Fortress Europe. Further, both Boonstra and Zilnik will screen films that connect with the topic. During the project an information

centre will be set up in the SKOR INkijk on the Ruysdaelkade in Amsterdam, to provide more information about The List and the participating organisations to interested parties and passers-by.

The List is a project of the artist Banu Cennetoglu and curator Huib Haye van der Werf, produced by Stedelijk Museum Bureau Amsterdam, in cooperation with the Art in Public Space Foundation (SKOR), SMCS on 11, United, the Maison Descartes and Idea Books.

The List is made possible in part by the American Center Foundation.

For more information and the full programme, see www.smba.nl

The List 14 maart - 21 maart

The List is een project over de grenzen van 'Fort Europa' en legt de vraag voor in hoeverre kunst een rol kan spelen voor dit actuele sociale, politieke en culturele onderwerp. De titel 'The List' verwijst naar de lijst namen van alle vluchtelingen die, zover bekend, tijdens hun migratie naar Europa zijn omgekomen. Deze dodenlijst wordt sinds 1993 bijgehouden door de non-profit organisatie UNITED en telt nu al meer dan 7,000 namen. In de week van 14 tot 21 maart wordt de lijst als poster gepresenteerd in 100 MUPIs – verlichte reclameborden – door de gehele stad Amsterdam.

Seminar 15 maart

Donderdagavond 15 maart vindt er een seminar plaats in SMCS op 11 waarin een internationaal gezelschap van filmers, kunstenaars en wetenschappers werk presenteert in de context van de lijst. De gasten zijn: Marjoleine Boonstra, Ad van Denderen, Marina Grzanic, Martin Krenn, Willem van Weelden en Zelimir Zilnik. Zij zullen ingaan op vragen als: Hoe kan de kunst zowel autonomie als kritisch potentieel behouden in relatie tot de werkelijkheid van Fort Europa? Hoe verhoudt de realiteit van de dodenlijst zich tot de kunst? Hoe kan de kunst helpen bij het onder de aandacht brengen van migratie (de dodenlijst) en fort Europa? Daarnaast vertonen zowel Boonstra als Zilnik een film die aansluit bij het onderwerp.

The List is een project van kunstenaar Banu Cennetoglu en curator Huib Haye van der Werf, geprodu-

ceerd door Stedelijk Museum Bureau Amsterdam, in samenwerking met Stichting kunst in de openbare ruimte (SKOR), SMCS op 11, United, Maison Descartes en Idea Books. The List is mede mogelijk gemaakt door het American Center Foundation.

Meer info & programma:
www.smba.nl

Stedelijk Museum Bureau Amsterdam
Rozenstraat 59, 1016 NN Amsterdam
t +31 (0)20 4220471
f +31 (0)20 6261730
www.smba.nl/mail@smba.nl

Open dinsdag tot en met zondag van 11.00 tot 17.00 uur / Open Tuesday - Sunday from 11 am to 5 pm

Colofon / Colophon

Coördinatie en redactie/Co-ordination and editing: Jelle Bouwhuis
Productieassistenten/Production assistants: Jan Kappers, Kerstin Winking
Tekst/Text: Jelle Bouwhuis, Jeroen Boomgaard
Vertaling/Translation: Don Mader
Druk/Printing: Rob Stolk
Vormgeving: Mevis & Van Deursen
Bureau: Jan Meijer, Marie Bromander

Stedelijk Museum Bureau Amsterdam is een activiteit van het Stedelijk Museum/Stedelijk Museum Bureau Amsterdam is an activity of the Stedelijk Museum